

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Prehľady

04/2020

Dopad pandémie COVID-19 na oblasť cestovného ruchu v Slovenskej republike

Vypracovala: Ing. Martina Hogenová, Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru
Parlamentný inštitút

Bratislava

23. júna 2020

Anotácia:

Predložený prehľad sa venuje dopadu pandémie COVID-19 na oblasť cestovného ruchu v SR. Materiál vyhodnocuje dopady zavedených opatrení na jednotlivé oblasti cestovného ruchu. Cestovný ruch bol značne poškodený, čo vyplýva z predložených štatistických ukazovateľov, preto bude potrebné zabezpečiť jeho postupné oživenie.

Kľúčové slová:

pandémia COVID-19, cestovný ruch, zamestnanosť, tržby, ubytovacie služby, stravovacie služby

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

Úvod.....	4
Hrubý domáci produkt Slovenskej republiky	5
Situácia v oblasti cestovného ruchu v Slovenskej republike	8
Vývoj cestovného ruchu v Slovenskej republike počas pandémie COVID-19.....	12
Cestovný ruch v lete 2020.....	20
Záver	22
Použité zdroje.....	23

Úvod

Cestovné obmedzenia súvisiace s pandemiou koronavírusu zdecimovali odvetvie cestovného ruchu, ktorý je jedným z najdôležitejších odvetví európskej ekonomiky. Očakáva sa, že hotelom a reštauráciám klesnú príjmy o 50 %, cestovným kanceláriám o 70 % a leteckým spoločnostiam až o 90 %. Situácia je obzvlášť ťažká pre krajiny, ktoré sú od cestovného ruchu závislé, ako napríklad Španielsko, Taliansko, Francúzsko a Grécko.

Podľa Organizácie OSN pre cestovný ruch malo 100 % svetových turistických destinácií k 11. máju 2020 zavedené dočasné cestovné obmedzenia, pričom 72 % z nich úplne zastavilo medzinárodnú turistiku.

Pre turistický ruch v EÚ pracuje priamo alebo nepriamo 27 miliónov pracovníkov. Európska únia, ako aj jej členské štáty, prijali viaceré opatrenia pre firmy pôsobiace v cestovnom ruchu a ich zamestnancov. Ide napríklad o podporu likvidity, daňové úľavy a zmiernenie pravidiel štátnej pomoci. Európska komisia uverejnila 13. mája 2020 usmernenia a odporúčania pre cestovný ruch a dopravu s cieľom pomôcť krajinám EÚ postupne odstraňovať cestovné obmedzenia, obnovovať dopravné služby a znovu otvárať podniky cestovného ruchu.

Turistický ruch v Európe:

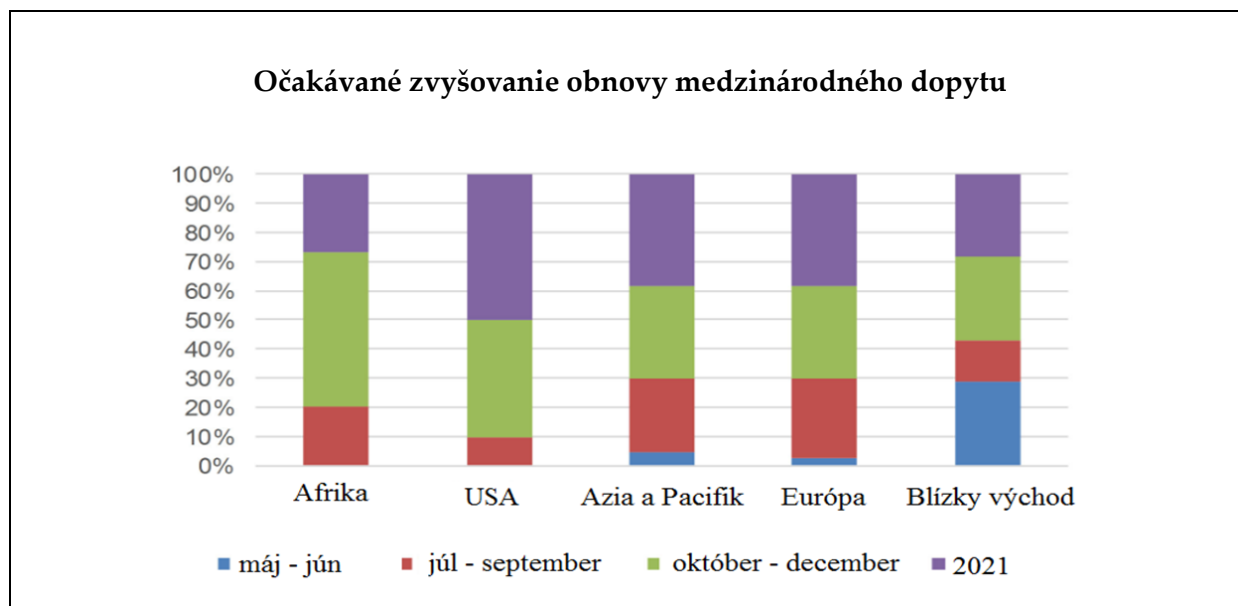
- predstavuje 10-11 % HDP EÚ
- vytvára 12 % pracovných miest
- pôsobí v ňom takmer 3 milióny firiem, pričom 90% z nich sú malé a stredné podniky.¹

Podľa Organizácie OSN pre cestovný ruch sú možné tri scenáre vývoja krízy v cestovnom ruchu. Tieto scenáre poukazujú na možné zníženie príchodov turistov za rok 2020 o 58 % až o 78 %, a to v závislosti od trvania cestovných obmedzení a zatvorenia hraníc. Nasledujúce scenáre na rok 2020 vychádzajú z troch možných dátumov postupného otvárania hraníc:

- **Scenár 1 (-58 %) - založený na postupnom otváraní hraníc a zmiernení cestovných obmedzení začiatkom júla.**
- **Scenár 2 (-70 %) - založený na postupnom otváraní hraníc a zmiernení cestovných obmedzení začiatkom septembra.**

¹ Európsky parlament. *Pomoc pre cestovný ruch počas COVID-19*. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/priorities/eu-a-koronavirus/20200429STO78175/pomoc-pre-cestovny-ruch-pocas-covid-19>, [cit. 15.6.2020]

- **Scenár 3 (-78 %) -** založený na postupnom otváraní hraníc a zmiernení cestovných obmedzení až **začiatkom decembra**.²

Zdroj: [Organizácia OSN pre cestovný ruch](#).

Hrubý domáci produkt Slovenskej republiky

Na úvod: nominálny a reálny hrubý domáci produkt (HDP)³

- **nominálny hrubý domáci produkt** – predstavuje celkovú hodnotu tovarov a služieb v peniazoch, ktorá bola vyrobená v danom roku, kedy hodnoty sú v trhových cenách každého roku, napr. koľko sa vyrobilo v roku 1995 za ceny v roku 1995. Veľkosť HDP je vyjadrená v bežných cenách toho roku, teda v bežných, trhových cenách príslušného obdobia.

- **reálny hrubý domáci produkt** – upravuje nominálne ocenenie produktu v cenách základného (bázového) roka predstavujúcich stále cenové meradlo produktu – v stálych cenách – zohľadňuje infláciu.

Nominálne ukazovatele sú vyjadrené v bežných trhových cenách. Reálne ukazovatele vyjadrujeme v stálych cenách daného roka. Nominálny HDP predstavuje celkovú peňažnú hodnotu statkov s služieb vyrobených v danom roku ocenených cenami daného roka. Ak HDP meriame a vyjadrujeme v stálych cenách, získame reálny HDP. Stále ceny zohľadňujú vplyv inflácie.

- **nominálna cena (bežná cena)** – cena zistená na danom mieste a v danom momente, je faktická cena v určitom období, t. j. cena skutočnej realizácie výrobkov alebo služieb v danom období (na rozdiel od stálej ceny).

- **stála cena** – bežná cena prepočítaná vo vzťahu k určitému časovému bodu (t. j. očistená o infláciu). Umožňuje porovnávanie ekonomických veličín v dlhšom období.

² World Tourism Organization (UNWTO). INTERNATIONAL TOURIST NUMBERS COULD FALL 60-80% IN 2020, UNWTO REPORTS. Dostupné na: <https://www.unwto.org/news/covid-19-international-tourist-numbers-could-fall-60-80-in-2020>, [cit. 15.6.2020]

³ EUROEKONÓM. Hrubý domáci produkt HDP a ďalšie národohospodárske ukazovatele. Dostupné na: <https://www.euroekonom.sk/ekonomika/narodne-hospodarstvo/zakladne-narodohospodarske-ukazovatele-hdp-a-hnp/>, [cit. 17.6.2020]

Po ekonomickom raste, ktorý sa držal od roku 2010, sa **reálny hrubý domáci produkt medziročne znížil v stálych cenách o 3,7 %**. Po desiatich rokoch nepretržitého rastu začal vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2020 v záporných číslach. Pokles výkonnosti niektorých kľúčových odvetví bol zaznamenaný už v prvých mesiacoch roka 2020. Vyhlásenie celoštátnej mimoriadnej situácie v súvislosti s prepuknutím pandémie COVID-19 ekonomiku ešte viac oslabilo, čo sa následne odzrkadlilo v poklese hlavných makroekonomických ukazovateľov. Po očistení o sezónne vplyvy bol HDP v porovnaní so 4. štvrťrokom 2019 reálne **nižší o 5,2 %**. V bežných cenách sa objem HDP znížil o 0,8 % a dosiahol 21 485,3 mil. eur.⁴

Percentuálny podiel cestovného ruchu na hrubom domácom produkte Slovenskej republiky sa v posledných rokoch pohybuje **okolo hodnoty 2,6 %**. Na porovnanie, cestovný ruch sa v Českej republike a Maďarsku podieľa na celkovom HDP v približne rovnakej výške, ako je to u nás (cca 2,5 – 2,6 %). V Poľsku sa táto hodnota pohybuje na hranici takmer 2 %, pričom v Rakúsku tvorí približne 5,7 %.⁵

Vývoj hrubého domáceho produktu
(medziročná zmena, stále ceny 2015)

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#)

Hrubá pridaná hodnota klesla v 1. štvrťroku 2020 medziročne o 3,5 %. Zníženie výkonnosti zaznamenali viaceré odvetvia, z toho kľúčové odvetvie priemyslu o 3,5 %. Poklesu sa nevyhli ani viaceré odvetvia služieb, najviac finančné a poisťovacie činnosti o 42,1 %, stavebníctvo o 25,2 %, **umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti o 6,8 %**, odborné, vedecké a technické činnosti o 5,7 %.

Medziročne vyššiu pridanú hodnotu si udržali odvetvia verejnej správy; vzdelávania; zdravotníctva a sociálnej pomoci o 5,5 %, informačných a komunikačných činností o 5,3 %, pôdohospodárstva o 1,8 %. Prvýkrát od roku 2016 sa znížil aj výber čistých daní z produktov, v 1. štvrťroku ich pokles dosiahol 4,8 %.⁶

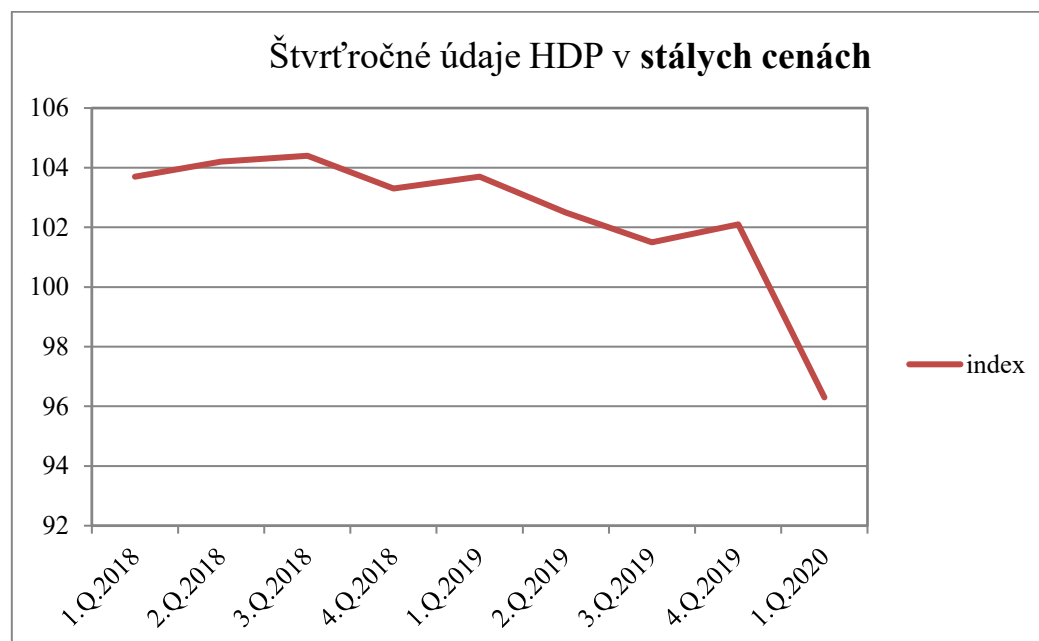
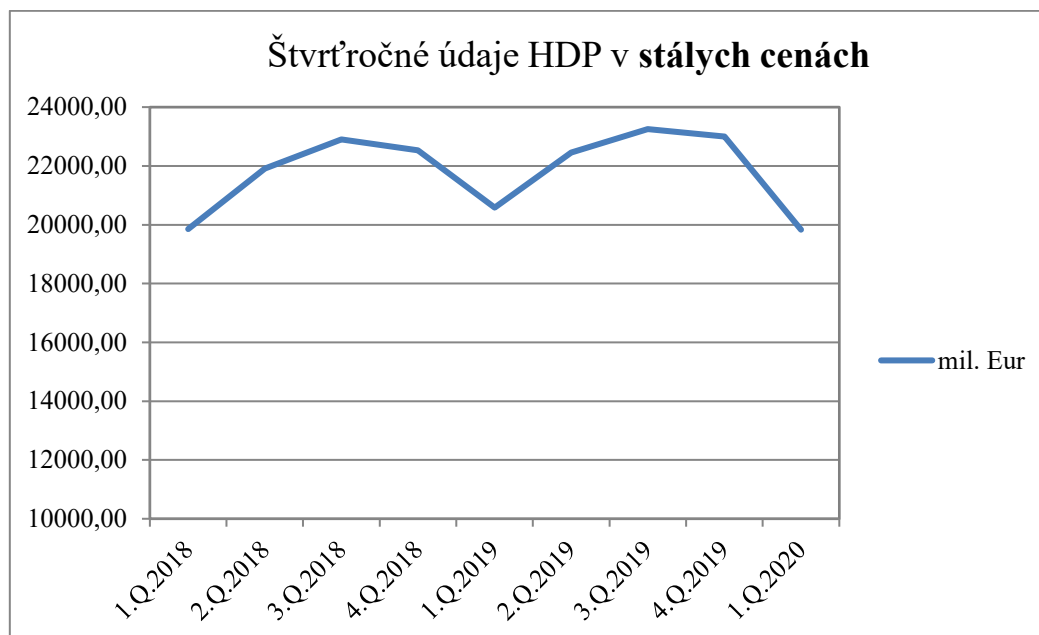
⁴ Štatistický úrad SR. [Hrubý domáci produkt v 1. štvrťroku 2020](#). [cit. 17.6.2020]

⁵ TREND. Podiel cestovného ruchu na HDP sa pohybuje okolo 2,6 %. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/podiel-cestovneho-ruchu-hdp-pohybuje-okolo-2-6>, [cit. 17.6.2020]

⁶ Štatistický úrad SR. [Hrubý domáci produkt v 1. štvrťroku 2020](#). [cit. 17.6.2020]

Grafické a tabuľkové znázornenie HDP v stálych a bežných cenách – štvrťročné údaje⁷

V bežných cenách sa objem HDP znížil o 0,8 % a dosiahol 21 485,3 mil. eur a v stálych cenách dosiahol objem 19 832,4 mil. eur.

⁷ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](https://statistik.gov.sk/). [cit. 17.6.2020]

Tabuľka č. 1: HDP v stálych cenách

		1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	4.Q.2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Hospodárstvo úhrnom	mil. Eur	19854,20	21914,80	22901,40	22533,30	20587,00	22451,80	23252,80	23003,80	19832,40
Hospodárstvo úhrnom	index	103,70	104,20	104,40	103,30	103,70	102,50	101,50	102,10	96,30

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Tabuľka č. 2 : HDP v bežných cenách

		1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	4.Q.2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Hospodárstvo úhrnom	mil. Eur	20294,50	22509,30	23724,10	23078,00	21656,70	23666,90	24596,60	24251,10	21485,30
Hospodárstvo úhrnom	index	105,70	106,40	106,80	105,10	106,70	105,10	103,70	105,10	99,20

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Situácia v oblasti cestovného ruchu v Slovenskej republike

Slovenská republika zaviedla viacero opatrení počas pandémie COVID-19. Prehľad zavedených opatrení a tiež postupné uvoľňovanie je uvedený v *tabuľke č. 3*.

Tabuľka č. 3: Chronologický prehľad zavádzania a uvoľňovania opatrení v Slovenskej republike zavedených počas pandémie COVID-19⁸

Opatrenie	Dátum zavedenia opatrenia	Doba trvania opatrenia	Číslo a hypertextový odkaz na opatrenie Úradu verejného zdravotníctva SR
UBYTOVACIE SLUŽBY			
zatvorenie všetkých maloobchodných prevádzok a všetkých prevádzok poskytujúcich služby, vrátane ubytovacích	16.03.2020	30.03.2020	OLP/12595/2020
	30.03.2020	do odvolania	OLP/2777/2020

⁸ Zväz cestovného ruchu Slovenskej republiky. Poskytnuté podklady emailom [cit. 15.6.2020]. Úpravy a doplnenie Odbor Parlamentný inštitút K NR SR.

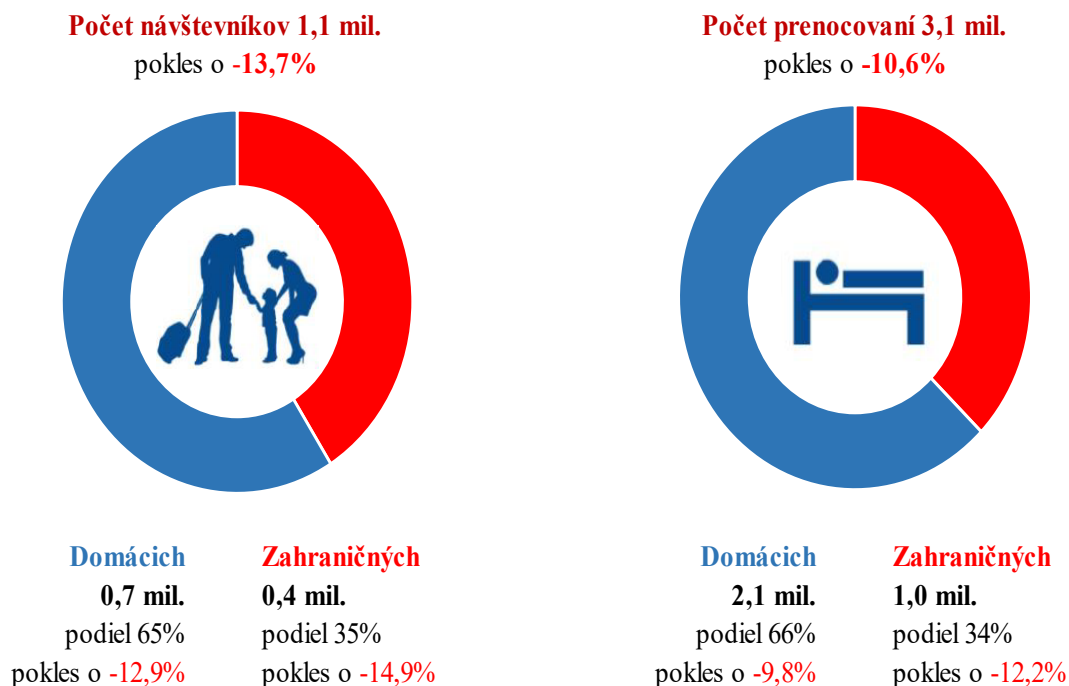
povolené poskytovanie dlhodobého ubytovania min. na 10 dní bez poskytovania stravovacích služieb a karanténne ubytovacie zariadenia	22.04.2020	do odvolania	OLP/3461/2020
povolené poskytovanie krátkodobého ubytovania (iba v izbách s vlastnou kúpeľnou a toaletou, po odchode hosťa izba min. 24 hodín voľná, stravovanie iba na izbe alebo na terase)	06.05.2020	do odvolania	OLP/3795/2020
zrušené dodržiavanie 24-hodinový časový odstup medzi ubytovaním klientov do tej istej izby, zrušená podmienka mať vlastné sociálne zariadenie	03.06.2020	do odvolania	OLP/4592/2020
STRAVOVACIE SLUŽBY			
zakázaná prítomnosť verejnosti v prevádzkach verejného stravovania a stánkov s rýchlym občerstvením; tento zákaz sa nevzťahuje na predaj mimo prevádzku stravovacích služieb (napríklad prevádzky rýchleho občerstvenia s výdajným okienkom alebo predaj pokrmov so sebou bez vstupu do prevádzky)	16.03.2020	30.03.2020	OLP/2595/2020
	30.03.2020	do odvolania	OLP/2777/2020
zakázaná prítomnosť verejnosti v prevádzkach verejného stravovania a stánkov s rýchlym občerstvením; tento zákaz sa nevzťahuje na predaj mimo prevádzku stravovacích služieb (napríklad prevádzky rýchleho občerstvenia s výdajným okienkom alebo predaj pokrmov so sebou bez vstupu do prevádzky), cukrárne, vrátane predajní nebalenej zmrzliny, bistrá, kaviarne, bary a podobné zariadenia verejného stravovania	22.04.2020	do odvolania	OLP/3461/2020

zakázaná prítomnosť verejnosti vo vnútorných priestoroch prevádzkach verejného stravovania, povolený vstup verejnosti na vonkajšie terasy (okraje stolov vzdialené min. 2 m, pri stole max. 2 osoby, okrem rodičov s deťmi),	06.05.2020	do odvolania	OLP/3795/2020
povolené stravovanie aj v interiéri prevádzok , vrátane hotelových reštaurácií (okraje stolov vzdialené min. 2 m, pri stole max. 2 osoby, okrem rodičov s deťmi)	20.05.2020	do odvolania	OLP/4083/2020
zrušené obmedzenie počtu ľudí sediacich pri jednom stole v zariadeniach verejného stravovania, povolené mať otvorené aj po 22:00, okraje stolov vzdialené min. 2 m	03.06.2020	do odvolania	OLP/4592/2020
zrušená povinnosť dodržiavať odstup 2 m medzi stolmi v zariadeniach verejného stravovania – odporúčanie	10.06.2020	do odvolania	OLP/4738/2020
HROMADNÉ PODUJATIA			
zákaz organizovať a usporadúvať hromadné podujatia športovej, kultúrnej, spoločenskej či inej povahy	10.03.2020	23.03.2020	OLP/2405/84443
	24.03.2020	do odvolania	OLP/27311/2020
povolené usporadúvať hromadné podujatia športovej, kultúrnej, spoločenskej či inej povahy v počte do 100 osôb	20.05.2020	do odvolania	OLP/4085/2020
povolené usporadúvať hromadné podujatia športovej, kultúrnej, spoločenskej či inej povahy v počte do 500 osôb	10.06.2020	do odvolania	OLP/4738/2020

povoľujú sa podujatia nad 1000 ľudí. Na športových štadiónoch bude povolená účasť len do 50 percent kapacity.	od 1.7.2020	do odvolania	OLP/4592/2020
INÉ SLUŽBY CESTOVNÉHO RUCHU			
zatvorenie lyžiarskych stredísk, wellness centier, zábavných parkov, aquaparkov, barov, diskoték, fitness centier	13.03.2020	do odvolania	OLP/2576/2020
povolené otvoriť vnútorné športoviská pre verejnosť, prírodné aj umelé kúpaliská, wellness centrá vrátane centier v hoteloch , vnútorné priestory ZOO a botanických záhrad, prírodné liečebné kúpele pre všetkých, ostatné doteraz zatvorené prevádzky zariadení starostlivosti o ľudské telo (kryokomory, hydromasáže, soľné jaskyne a podobne), ako aj kasína	03.06.2020	do odvolania	OLP/4592/2020
ruší sa povinnosť merať teplotu ľuďom pri vstupe do kúpeľov a do wellness centier	20.06.2020	do odvolania	OLP/4592/2020
OTVÁRANIE ŠTÁTNYCH HRANÍC			
s Českou republikou	od 04.06.2020		OLP/4647/2020
s Rakúskom a Maďarskom	od 05.06.2020		OLP/4648/2020
s ďalšími 16 krajinami: Lichtenštajnsko, Nemecko, Slovinsko, Švajčiarsko, Dánsko, Estónsko, Lotyšsko, Litvu, Fínsko, Nórsko, Bulharsko, Grécko, Chorvátsko, Maltu, Cyprus a Island	od 10.06.2020		OLP/4739/2020
s ďalšími 4 krajinami: Poľsko, Monako, Čiernu Horu a Faerské ostrovy.	od 20.06.2020		OLP/4592/2020

Vývoj cestovného ruchu v Slovenskej republike počas pandémie COVID-19⁹

Návštevnosť Slovenska za 1. štvrťrok 2020

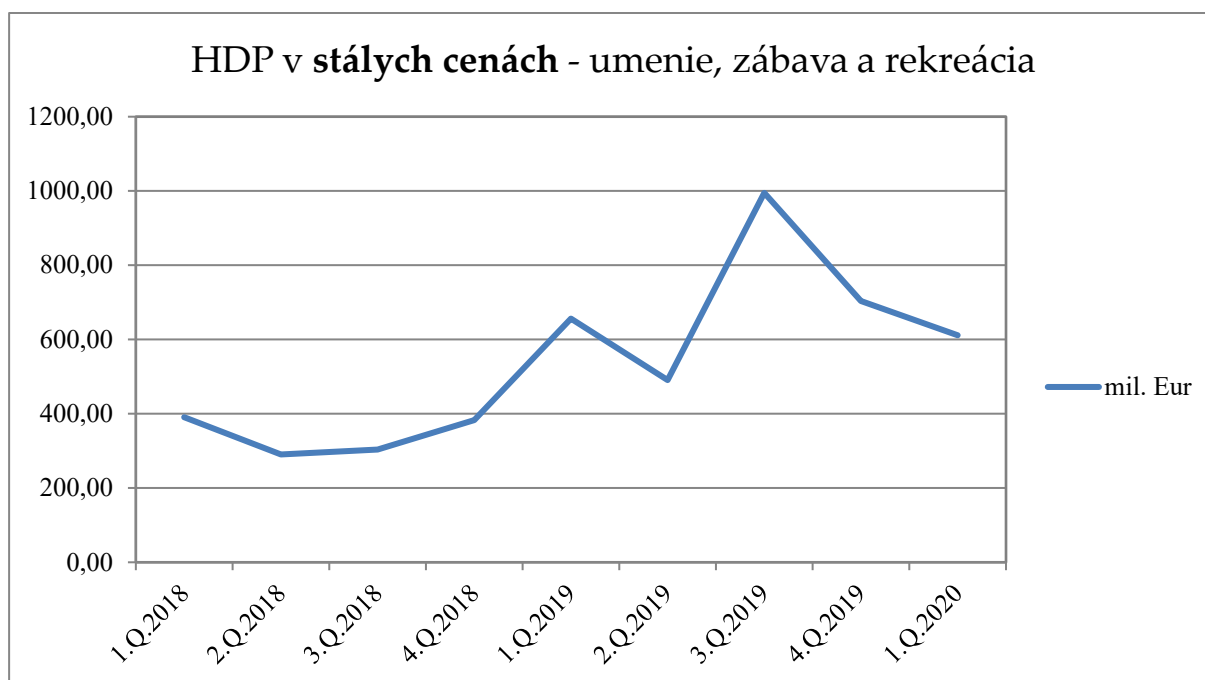
V prvom štvrťroku 2020 bolo zaznamenané **zníženie celkového počtu návštevníkov o 10,3 % na 1 082 590 osôb**. Množstvo zahraničných turistov kleslo oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 14,9 % (383 018). Zreteľný je aj pokles u domácich návštevníkov ubytovacích zariadení, ktorých bolo vo februári 699 572, čo predstavuje zníženie o 12,9 %. Rovnaký trend prepadu bol viditeľný aj pri prenocovaniach, kde celkový počet klesol o 10,5 % na 3 090 935 nocí. Prenocovania zahraničných turistov klesli o 12,2 % (1 043 944) a domácich o 9,8 % (2 046 991) oproti rovnakému obdobiu roka 2019.

V marci 2020 bolo zaznamenané zníženie celkového počtu návštevníkov o 65 % na 151 930 osôb. Množstvo zahraničných turistov kleslo oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 66,9 % (51 408). Pomerne rovnaký pokles je zreteľný aj u domácich návštevníkov ubytovacích zariadení, ktorých bolo vo februári 100 522, čo predstavuje zníženie o 63,9 %. Rovnaký trend prepadu bol viditeľný aj pri prenocovaniach, kde celkový počet klesol o 56 % na 515 914 nocí. Prenocovania zahraničných turistov poklesli o 60,3 % (151 020) a domácich o 53,9 % (364 894) oproti rovnakému mesiacu roka 2019.

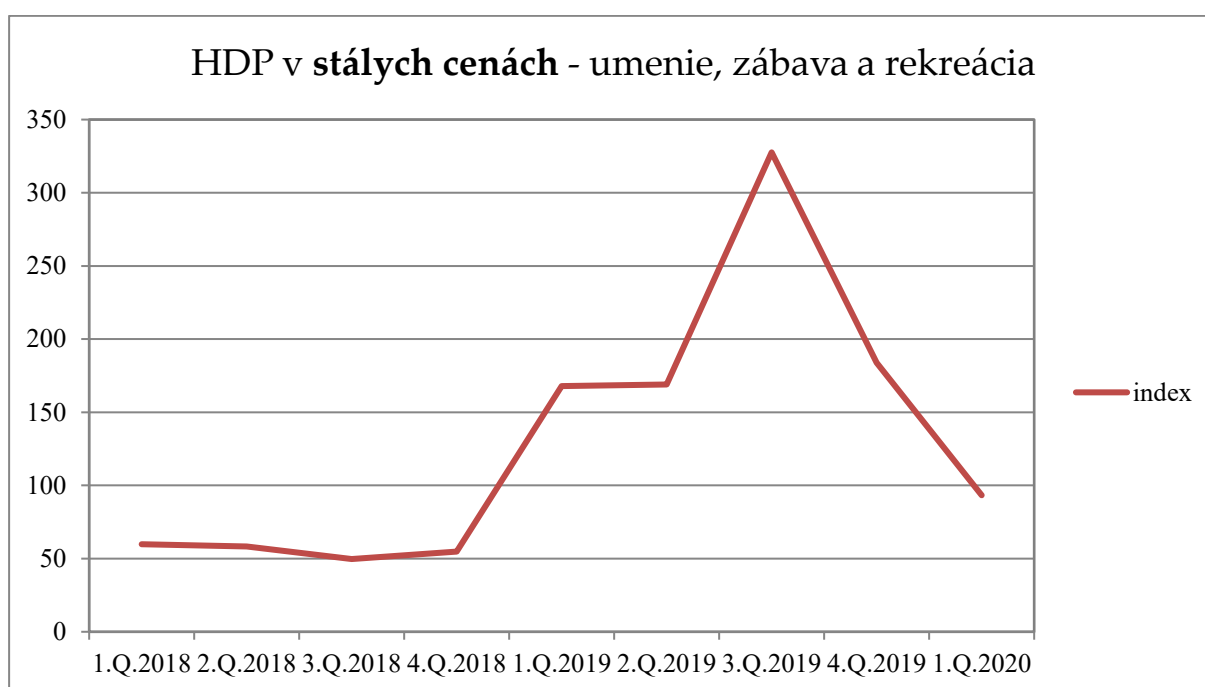
Tento prepad za prvý kvartál je prakticky zdôvodnený výpadkom návštevníkov za polovicu mesiaca marec. Odhad prepadu za druhý kvartál 2020 sa preto odhaduje na viac ako 90 % predchádzajúceho roka.

⁹ Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Sekcia cestovného ruchu. Poskytnuté podklady emailom. [cit. 16.6.2020]

Grafické vyhodnotenie štatistických údajov zo Štatistického úradu SR¹⁰

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

¹⁰ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

Tabuľka č. 4: HDP v stálych cenách - umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R – U)

		1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	4.Q.2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R - U)	mil. Eur	390,70	290,40	303,60	382,50	656,20	490,90	994,90	703,40	611,60
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R - U)	index	59,90	58,40	49,70	54,90	167,90	169,00	327,60	183,90	93,20

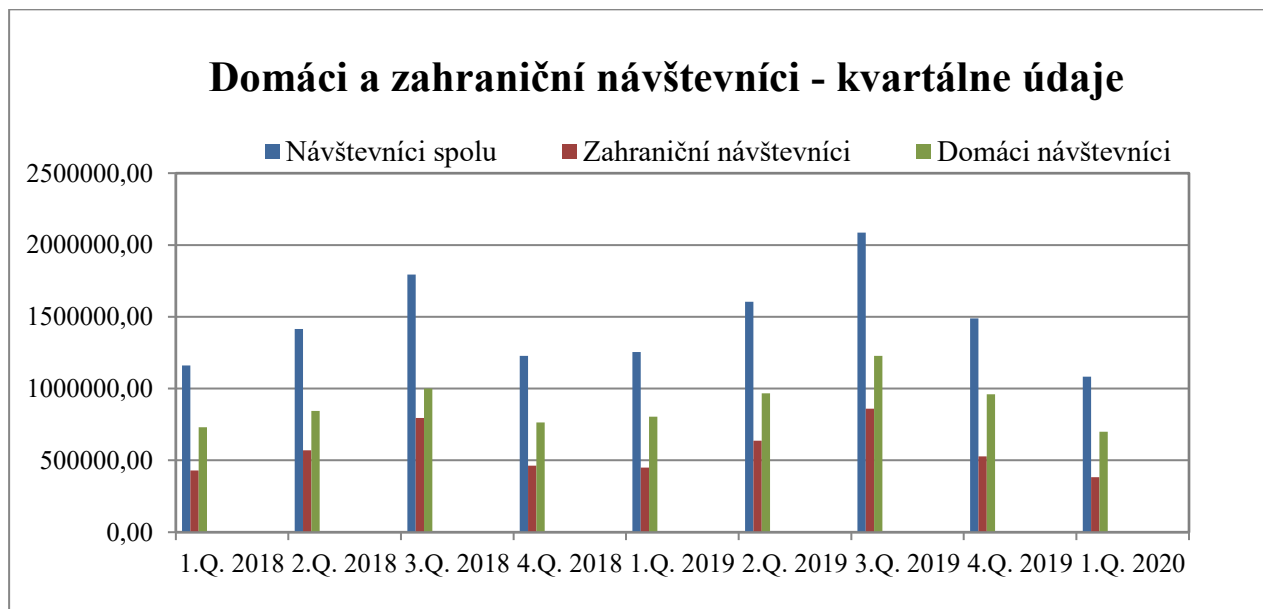
Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Tabuľka č. 5: HDP v bežných cenách - umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R – U)

		1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	4.Q.2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R - U)	mil. Eur	435,30	330,80	370,00	467,10	799,60	625,80	673,00	830,90	768,30
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R - U)	index	58,70	58,30	56,20	61,90	183,70	189,20	181,90	177,90	96,10

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

V bežných cenách sa v 1. štvrťroku 2020 vytvorilo HDP v odvetví umenie, zábava a rekreácia v objeme 768,3 mil. eur a v stálych cenách v objeme 611,6 mil. eur. Hrubá pridaná hodnota klesla v 1. štvrťroku 2020 medziročne v odvetví umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti o 6,8 %.

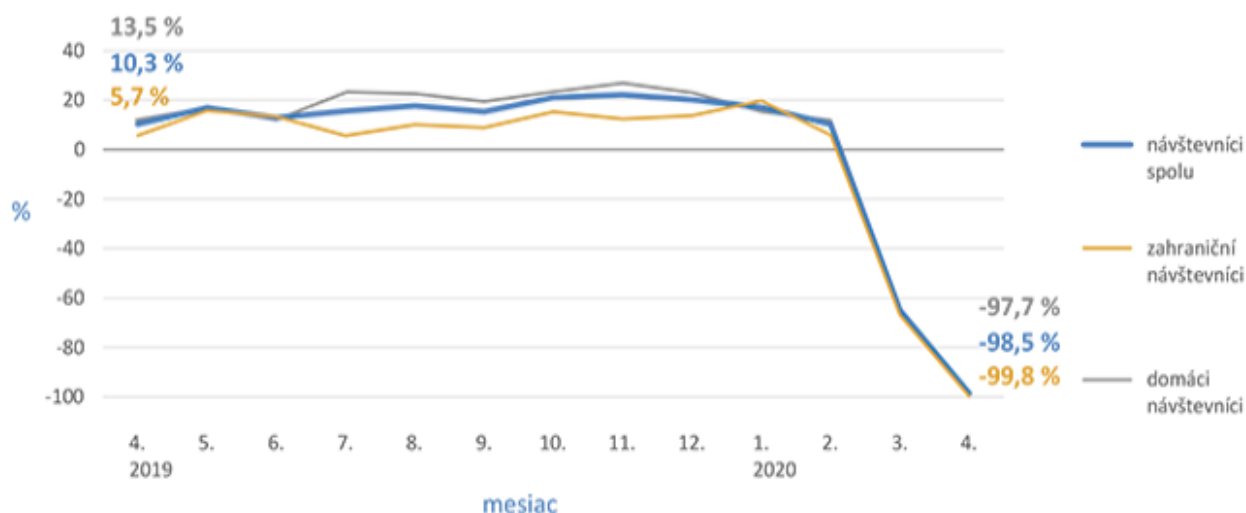
Zdroj: [Štatistický úrad SR](#)¹¹

¹¹ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

Tabuľka č. 6: Domáci a zahraniční návštevníci – kvartálne údaje

	1.Q. 2018	2.Q. 2018	3.Q. 2018	4.Q. 2018	1.Q. 2019	2.Q. 2019	3.Q. 2019	4.Q. 2019	1.Q. 2020
Návštevníci spolu	1160359,00	1414117,00	1794194,00	1227737,00	1253731	1604636	2087056	1487511	1082590
Zahraniční návštevníci	429045,00	569805,00	794363,00	462814,00	450258	638169	859379	527288	383018
Domáci návštevníci	731314,00	844312,00	999831,00	764923,00	803473	966467	1227677	960223	699572

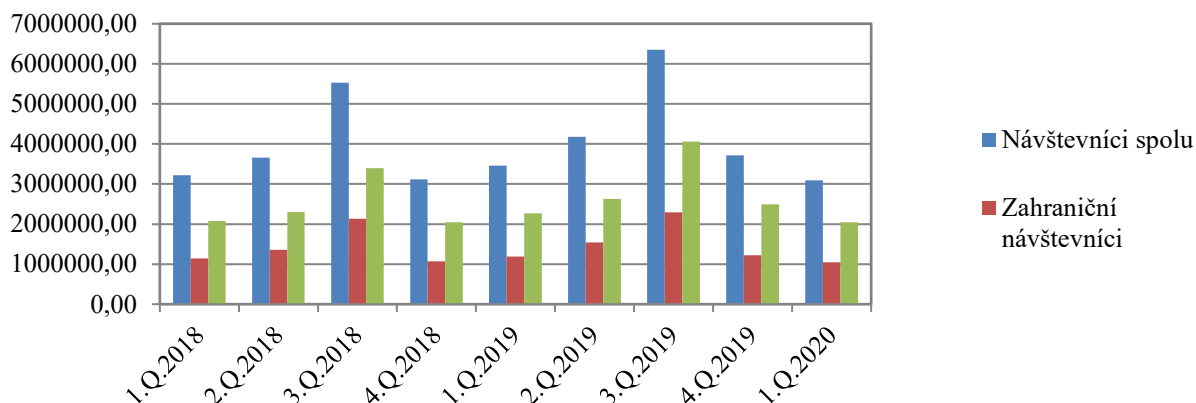
Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Návštevníci v ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu (medziročná zmena)

Zdroj: [Štatistický úrad SR](#).

Minulý rok bola aprílová celková návštevnosť hotelov, penziónov a ďalších zariadení cestovného ruchu na úrovni 442 tis. hostí, v roku 2018 to bolo takmer 401 tis. návštevníkov. **V apríli 2020** tvorili väčšinu (viac ako 90 %) domáci návštevníci, v SR sa ubytovalo **len 417 cudzincov**. Minulý rok v rovnakom čase to bolo 171 tis. návštevníkov z cudziny. Počas apríla vytvárali návštevnosť len kúpeľní hostia, návštevníci ešte sprístupnených súkromných bytov a chát, študenti ubytovaní na výmenných pobytoch, prípadne cestujúci na služobných cestách. Keďže išlo zväčša o dlhodobu ubytovaných, priemerná dĺžka pobytu sa viac ako zdvojnásobila na 5,3 noci, pri cudzincoch dokonca na 9,1 noci. Vývoj v apríli 2020 zásadne ovplyvnil aj súhrn návštevnosti za štyri mesiace roka. V zariadeniach cestovného ruchu sa od januára ubytovalo 1,1 milióna návštevníkov, čo predstavovalo medziročne pokles o 35,8 %. Z toho bolo 705 857 (64,8 %) domácich návštevníkov a 383 435 cudzincov. Medziročne sa počet domácich návštevníkov znížil o 34,3 % a počet cudzincov o 38,3 %. Približne o tretinu sa znížil aj počet prenocovaní (3,1 mil. nocí). Ku koncu apríla 2020 poskytovalo ubytovacie služby 4 459 ubytovacích zariadení. K dispozícii bolo 70,3 tis. izieb so 184,5 tis. lôžkami. Počet izieb v porovnaní s aprílom 2019 vzrástol o 522 (o 0,7 %) a počet lôžok o 2,2 tis.(o 1,2 %).¹²

¹² Štatistický úrad SR. *Vývoj cestovného ruchu v ubytovacích zariadeniach SR v apríli 2020*. Dostupné na [Informatívne správy Štatistického úradu SR](#). [cit. 23.6.2020]

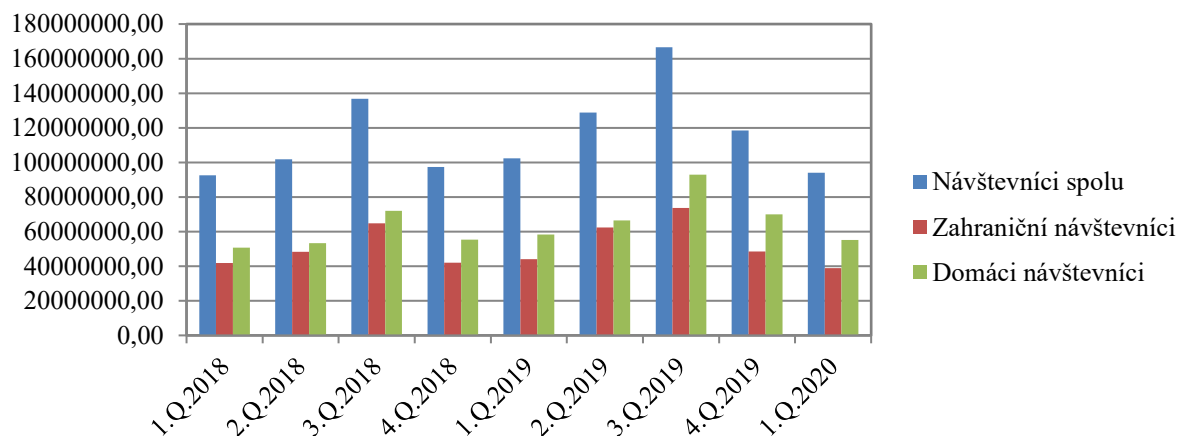
Počet prenocovaní návštevníkov - kvartálne údaje

	1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	4.Q.2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Návštevníci spolu	3216435	3656054	5526625	3115969	3458988	4175052	6355604	3714051	3090935
Zahraniční návštevníci	1137359	1359491	2128905	1070629	1189469	1543420	2295257	1222719	1043944
Domáci návštevníci	2079076	2296563	3397720	2045340	2269519	2631632	4060347	2491332	2046991

Tabuľka č. 7: Počet prenocovaní návštevníkov, Zdroj: [Štatistický úrad SR](#)¹³

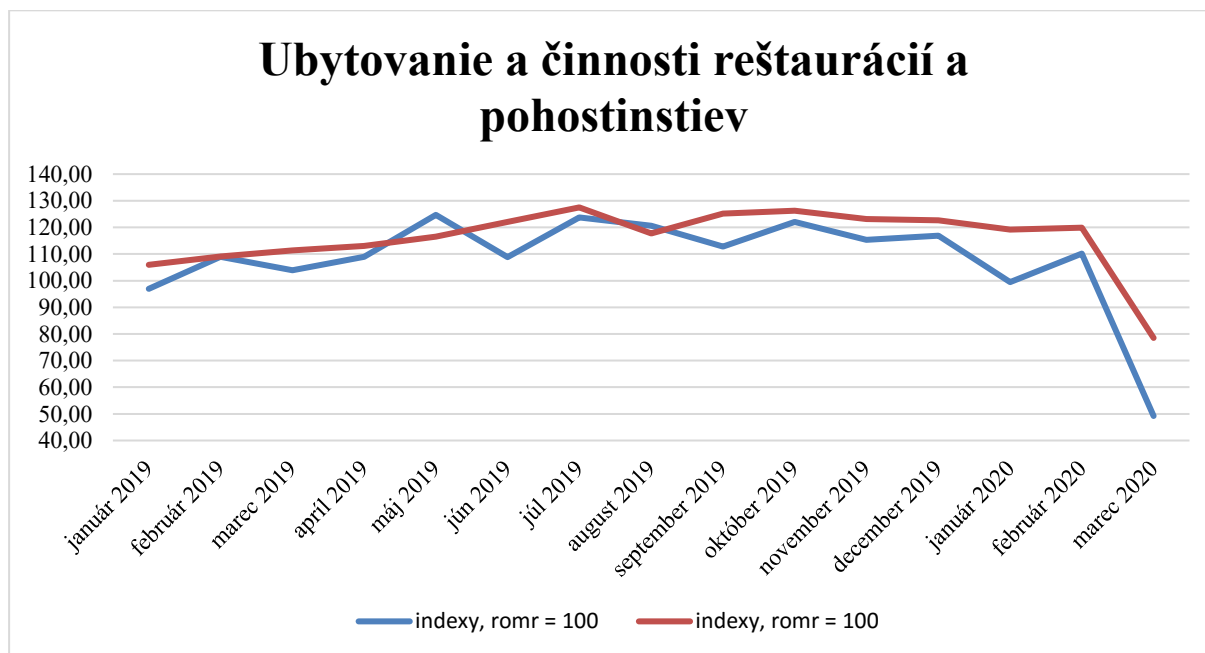
Tržby za ubytovanie s DPH (v EUR)

¹³ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

	1.Q.2018	2.Q.2018	3.Q.2018	2018	1.Q.2019	2.Q.2019	3.Q.2019	4.Q.2019	1.Q.2020
Návštevníci spolu	92576450	101742441	136840486	97396986	102314862	128761289	166601130	118507419	94033731
Zahraniční návštevníci	41901831	48402868	64821432	41991222	43981545	62383364	73707190	48474724	38916855
Domáci návštevníci	50674619	53339573	72019054	55405764	58333317	66377925	92893940	70032695	55116876

Tabuľka č. 8: Tržby za ubytovanie s DPH (v EUR), Zdroj: [Štatistický úrad SR¹⁴](#)

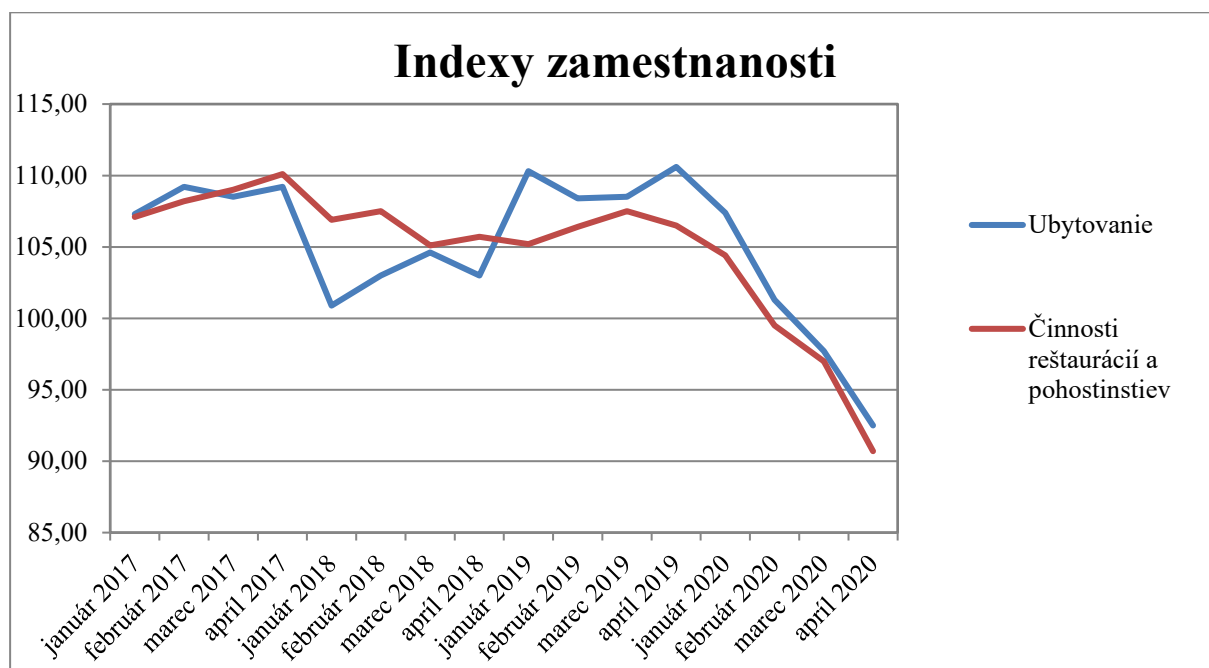

	január 2019	február 2019	marec 2019	apríl 2019	máj 2019	jún 2019	júl 2019	august 2019	september 2019	október 2019	november 2019	december 2019	január 2020	február 2020	marec 2020
ubytovanie indexy, romr = 100	96,9	109,0	103,9	108,9	124,7	108,8	123,7	120,6	112,80	122,0	115,3	116,9	99,5	110,2	49,2
indexy, romr = 100	105,9	109,1	111,4	113,0	116,5	122,0	127,5	117,7	125,20	126,3	123,1	122,7	119,2	119,9	78,5

Tabuľka č. 9: Ubytovanie a činnosti reštaurácií a pohostinstiev, Zdroj: [Štatistický úrad SR¹⁵](#)

¹⁴ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

¹⁵ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

	január 2018	február 2018	marec 2018	apríl 2018	január 2019	február 2019	marec 2019	apríl 2019	január 2020	február 2020	marec 2020	apríl 2020
Ubytovanie	100,90	103,00	104,60	103,00	110,30	108,40	108,50	110,60	107,40	101,30	97,70	92,50
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	106,90	107,50	105,10	105,70	105,20	106,40	107,50	106,50	104,40	99,50	97,00	90,70

Tabuľka č. 10: Indexy zamestnanosti, Zdroj: [Štatistický úrad SR](#)¹⁶

¹⁶ Autor grafov: Odbor Parlamentný inštitút K NR SR na základe údajov zo [Štatistického úradu SR](#). [cit. 17.6.2020]

Pokles vo výbere DPH v EUR¹⁷

Popis	Mesiace 2020				Kvartál
	1	2	3	4	Q1
Ubytovacie služby (10%)	3 450 916	2 694 510	49 554	-1 041 033	44 829
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	8 083 369	8 124 019	2 655 395	1 001 814	197 517
Prenájom a lízing rekreačných a športových potrieb	14 371	20 106	15 842	19 745	-20
Služby cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti	90 675	12 746	-187 308	-125 445	-95 946
Organizovanie kongresov a podnikateľských výstav	228 647	172 557	155 051	39 210	20 122
Športová a rekreačná výchova	65 817	30 475	76 053	35 396	-606
Činnosti múzeí	15 284	31 970	89 849	19 413	382 622
Prevádzka historických pamiatok a budov a podobných turistických zaujímavostí	2 284	1 819	3 315	84	0
Činnosti botanických a zoológických záhrad a prírodných rezervácií	3 337	6 432	35 564	9 683	0
Činnosti lunaparkov a zábavných parkov	-2 197	524	-13 715	-556	221

Vzhľadom na pokles výberu DPH sa dá odhadovať podobný prepád aj v tržbách podľa jednotlivých klasifikačných tried; za mesiac marec pokles o cca 3/4. Finančná správa SR má spracované informácie za výber DPH len za posledný mesiac apríl, kde výber DPH z dôvodu vratky DPH je záporný. Vzhľadom na skutočnosť, že okrem donáškovej služby v niektorých reštauráciách boli ostatné prevádzky cestovného ruchu zavreté prakticky od polovice marca do takmer konca mája 2020, môžeme vo všeobecnosti povedať, že výpadok na tržbách bude v absolútnych číslach - 99%.

Cestovný ruch na Slovensku sa do normálu nedostane skôr ako v roku 2022, tvrdí prezident Zväzu cestovného ruchu SR Marek Harbuľák. „Reštart bude veľmi bolestivý a dlhý, bez pomoci štátu v nasledujúcich mesiacoch to mnohé podniky nezvládnu. Hrozí vlna krachov, druhá vlna prepúšťania, druhotná platobná neschopnosť mnohých dodávateľov.“ Ozdravenie podľa neho závisí od rušenia obmedzení aj núdzového stavu. „Keď sa na to pozrieme z toho ekonomického pohľadu, tak aj keď by som chcel byť optimista, skôr ako v roku 2022 to nebude.“

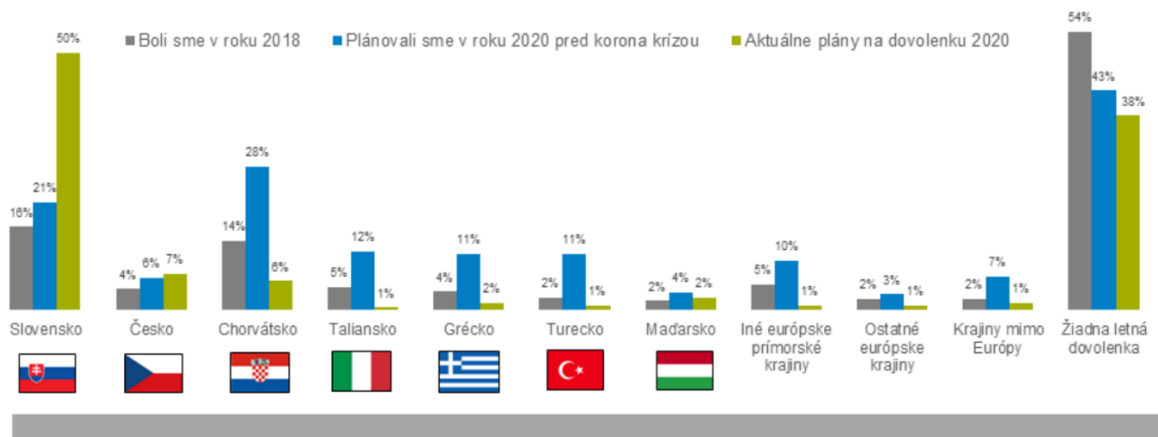
¹⁷ Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Sekcia cestovného ruchu. Poskytnuté podklady emailom. [cit. 16.6.2020]

Zväz avizoval, že podnikatelia a zamestnávateľia v cestovnom ruchu budú potrebovať pomoc nielen počas leta, ale aj počas nasledujúcich mesiacov, pravdepodobne aj rokov. Navrhli niektoré opatrenia, ktoré by mohli pomôcť cestovnému ruchu. Zahrňajú napríklad zníženie DPH na stravovacie služby, financovanie rekreačných poukazov štátom či flexibilné čerpanie dotácií pre oblastné organizácie cestovného ruchu. Cestovnému ruchu, ktorý tvoria tisíce mikro- a malých podnikov, podľa Harbuľáka nepomôžu všeobecné opatrenia.

Cestovný ruch v lete 2020¹⁸

Letnú dovolenku mimo svojho domova plánuje stráviť **až 62 % obyvateľov Slovenskej republiky**. Je to nárast o približne desatinu oproti situácii z februára 2020.

Dovolenkové destinácie 2018 - 2020

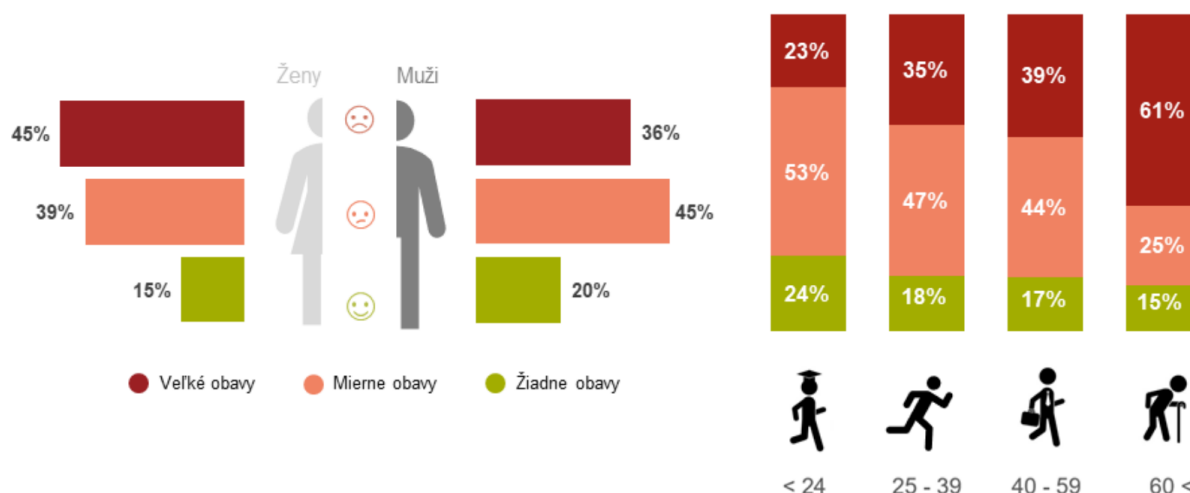

Zdroj: Go4insight, máj/jún 2020

Vysoký dopyt po dovolenkovaní na Slovensku je spôsobený najmä obavami cestovať do zahraničia. Len šestina obyvateľstva deklaruje, že nemá žiadne (zdravotné) obavy spojené s cestovaním a dovolenkovaním. **Mierne obavy má 42 % Slovákov.** Zvyšných 41 % obyvateľstva sa cestovania mimo Slovenska obáva výrazne. Cestovania za hranice sa najviac obávajú starší obyvatelia. Medzi ľuďmi nad 60 rokov tvorí skupina tých, čo majú veľké obavy, až 60 % a zároveň je veľmi málo tých, ktorí sa neobávajú cestovať do zahraničia vôbec. Čím je človek mladší, tým rýchlejšie klesá množstvo tých, čo majú výrazné obavy z cestovania mimo Slovenska, ale len pomaly narastá skupina tých, čo sa neobávajú vôbec.

¹⁸ Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Sekcia cestovného ruchu. Poskytnuté podklady emailom, [cit. 16.6.2020]

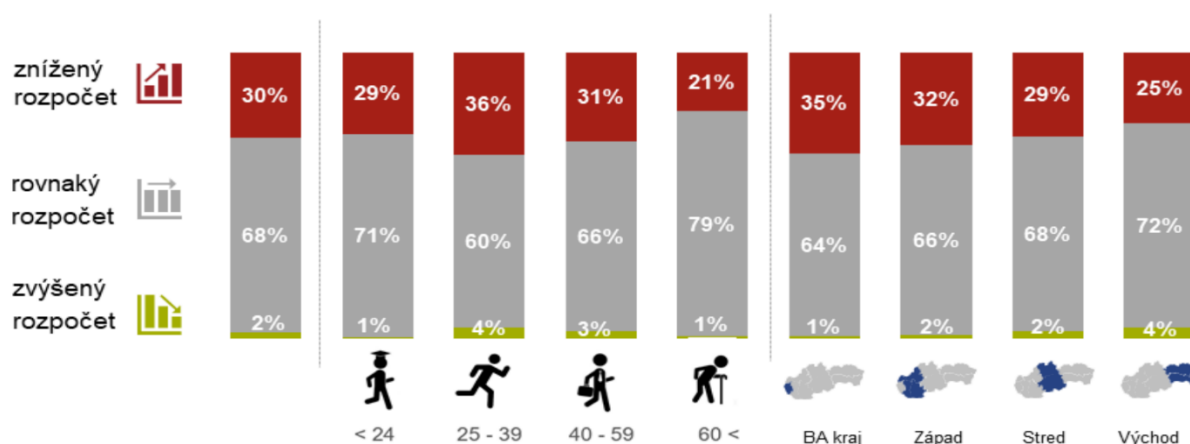
Obavy vycestovať na dovolenku do zahraničia

Zdroj: Go4insight, máj/jún 2020

Okrem zdravotných obáv z cestovania za hranice Slovenska dovolenku v nastávajúcom lete ovplyvnia aj znižujúce sa rodinné rozpočty. Svoj plánovaný dovolenkový rozpočet znížila takmer tretina obyvateľov Slovenska. Na druhej strane, zvýšili ho len 2% obyvateľstva. Podobný rozpočet ako bol pôvodne plánovaný má stále k dispozícii 68 % Slovákov. Pokles rozpočtu pritom postihol všetky sociálne skupiny. Najmenší vplyv na dovolenkové rozpočty má koronakríza v prípade seniorov, ktorých príjmová stránka zostala ekonomickým prepadom v princípe nedotknutá.

Zmena rozpočtu na letnú dovolenku

Zdroj: Go4insight, máj/jún 2020

Záver

Cestovný ruch patrí medzi odvetvia ekonomiky, najviac zasiahnuté opatreniami prijatými proti šíreniu ochorenia COVID-19.

Počet firiem, ktoré sa venujú vo svojej činnosti cestovnému ruchu v Slovenskej republike predstavuje cca 7331, z toho 3933 firiem sú pohostinstvá; hotely a podobné ubytovne predstavujú 951 subjektov a subjekty poskytujúce turistické a iné krátkodobé ubytovanie sú v počte 655.

V prvom štvrťroku 2020 bolo zaznamenané zníženie celkového počtu návštevníkov o 10,3 % na 1 082 590 osôb a tiež pokles zahraničných turistov oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 14,9 % (383 018), rovnako aj pokles u domácich návštevníkov v ubytovacích zariadeniach, ktorých bolo vo februári 699 572, čo predstavuje zníženie o 12,9 %. V prvom kvartáli 2020 poklesol počet prenocovaní na 3,1 mil. Prenocovania zahraničných turistov poklesli o 60,3 % (151 020) a domácich o 53,9 % (364 894) oproti rovnakému mesiacu roka 2019.

Vývoj ubytovacej štatistiky cestovného ruchu bol **v apríli 2020** veľmi špecifický. Takmer úplné uzatvorenie prevádzok cestovného ruchu a radikálne obmedzenia cestovania na národnej, ale aj medzinárodnej úrovni viedlo k poklesu návštevnosti, aj prenocovaní o takmer 100 %. V apríli 2020 mali hotely, penzióny a ďalšie ubytovacie zariadenia SR len 6,7 tis. návštevníkov, pred rokom to bolo viac ako 440 tis. V zariadeniach cestovného ruchu SR sa v apríli 2020 ubytovalo 6 702 osôb, návštevnosť medziročne klesla o 98,5 %. Hostia strávili v zariadeniach 35 398 nocí, medziročne sa ich počet znížil o 96,9 %.

Zo získaných údajov ďalej vyplýva, že zamestnanosť v mesiaci apríl klesla v činnostiach reštaurácií a pohostinstiev o 9,3 % a v ubytovaní o 7,5 %. Priemerná mesačná mzda v mesiaci apríl výrazne klesla v ubytovaní o 26,9 % (543 eur), pričom pokles bol aj v činnostiach reštaurácií a pohostinstiev o 9,8 % (460 eur).

Použité zdroje

1. Európsky parlament. *Pomoc pre cestovný ruch počas COVID-19*. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/priorities/eu-a-koronavirus/20200429STO78175/pomoc-pre-cestovny-ruch-pocas-covid-19> [cit. 15.6.2020]
2. EUROEKONÓM. *Hrubý domáci produkt HDP a ďalšie národohospodárske ukazovatele*. Dostupné na: <https://www.euroekonom.sk/ekonomika/narodne-hospodarstvo/zakladne-narodohospodarske-ukazovatele-hdp-a-hnp/>, [cit. 17.6.2020]
3. Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Sekcia cestovného ruchu. Poskytnuté podklady emailom [cit. 16.6.2020]
4. Štatistický úrad SR. *Databáza DATAcube*. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/DATAcube_sk, [cit. 17.6.2020]
5. Štatistický úrad SR. *Hrubý domáci produkt v 1. štvrtroku 2020*. [cit. 17.6.2020]
6. Štatistický úrad SR. *Vývoj cestovného ruchu v ubytovacích zariadeniach SR v apríli 2020*. Dostupné na [Informatívne správy Štatistického úradu SR](#), [cit. 23.6.2020]
7. TREND. *Podiel cestovného ruchu na HDP sa pohybuje okolo 2,6 %*. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/podiel-cestovneho-ruchu-hdp-pohybuje-okolo-2-6>, [cit. 17.6.2020]
8. World Tourism Organization (UNWTO). *INTERNATIONAL TOURIST NUMBERS COULD FALL 60-80% IN 2020, UNWTO REPORTS*, Dostupné na: <https://www.unwto.org/news/covid-19-international-tourist-numbers-could-fall-60-80-in-2020> [cit. 15.6.2020]
9. Zväz cestovného ruchu Slovenskej republiky. Poskytnuté podklady emailom [cit. 15.6.2020]